

Oeverzwaluwenwand

De Vogelwacht Uden en Omstreken heeft een brochure uitgegeven met achtergrondgegevens over het bouwen van een kunstmatige oeverzwaluwenwand. Men stelt zich tot doel om het niet bij die ene wand bij de recreatieplas 'Hemelrijk' te laten, maar om er meer van zulke wanden te laten bouwen. De eerste oeverzwaluwenwand is gebouwd op aanwijzingen van dr. O. Sieber van de Universiteit van Bern in Zwitserland. Ook een kunstmatige wand in Duitsland werd bekeken. In 1986-1987 kwam de oeverzwaluwenwand te Uden gereed.

De brochure laat met een aantal tekeningen de bouw van een kunstmatige wand zien en ook worden de kosten van een wand besproken. Een kunstmatige wand vergt toch ook elk jaar enig onderhoud. De vraag is als er in Nederland veel oeverzwaluwenwanden worden aangelegd of het onderhoud na jaren niet hier en daar zal verdwijnen als de interesse en belangen worden verplaatst naar andere zaken. Hierdoor zou men door grootschalige verwaarlozing van kunstmatige wanden de Oeverzwaluw in ernstige moeilijkheden kunnen brengen. In zo'n geval is het dus duidelijk dat men goed moet weten wat men wil en dat men een grote verantwoordelijkheid op zich neemt.

De brochure van de Vogelwacht Uden en Omstreken is een goede handreiking voor andere groepen die zich in deze materie willen verdiepen (zie ook 'Het Vogeljaar' 35 (3): 175-176, 1987).

Voor serieus geïnteresseerde groepen is de brochure gratis beschikbaar. Hier voor dient men zich te wenden tot Jan-Willem Hermans, Broekmorgen 28, 5401 PK Uden, 04132 - 69 804. Men kan met hem ook een afspraak maken om de wand in Uden eens te komen bekijken. Er bevindt zich bij de wand ook een observatiehut.

Heeft de Oeverzwaluw toekomst in de Flevopolder?

Vanaf 16 maart 1992 tot 26 juni 1992 heeft Willibrord Schuurman stage gelopen bij de Milieufederatie Flevoland die is gehuisvest in Lelystad. De stage-opdracht bestond uit het maken van een inventarisatie van de Oeverzwaluw in de provincie Flevoland en te kijken wat de mogelijkheden zijn om deze vogelsoort te behouden voor de Flevopolders.

De Oeverzwaluw broedt hier voornamelijk in grond- en zanddepots. Omdat deze depots maar tijdelijk zijn en in de toekomst zullen verdwijnen, dreigt daardoor ook de Oeverzwaluw steeds meer het veld te moeten ruimen. Andere oorzaken zijn onwetendheid over het bestaan van broedplaatsen bij opzichters en/of publiek en allerlei vormen van recreatie.

Door zandbulten op te werpen of steilwandjes te maken tegen dijken kan men nieuwe broedgelegenheden creëren. Een andere oplossing is het aanleggen van een kunstmatige wand die van

grintbetonblokken is gebouwd.

In combinatie met planologische oplossingen zijn technische oplossingen het meest succesvol indien deze gaan gepaard met enige voorlichting aan het publiek in de vorm van bijvoorbeeld het plaatsen van voorlichtingsborden en/of het organiseren van rondleidingen door deskundigen. Toezicht op het terrein, onderhoud aan de wand én beheer van het terrein zijn belangrijk om een duurzame garantie te geven aan broedgelegenheden van de Oeverzwaluw. Per lokatie worden enige inrichtings- of beheersvoorstellingen gegeven waarbij er is rekening gehouden met de Oeverzwaluw en met de werkzaamheden in het terrein.

Totaal worden er tien lokaties in de provincie beschreven waarbij aandacht wordt besteed aan eigenaars, aantal holen, bestemming, bedreigingen en oplossingen met toegevoegde kaartjes per gebied. Ook worden kunstmatig aangebrachte nestgelegenheden besproken. Daarbij worden de uitgangspunten die gelden voor het ontwerp van de oeverzwaluwenwand nabij de Prinses Marijke Sluizen in het Amsterdams-Rijnkanaal (gemeente Rijswijk) uitgebreid besproken.

Willibrord Schuurman: Heeft de Oeverzwaluw toekomst in de Flevopolder? Stageverslag, 53 bladzijden, 6 figuren, vele kaartjes (juni 1992). Uitg. Milieufederatie Flevoland, Botter 11-47, 8232 JS Lelystad, 03200-53 505.

Vogelbeschermingswacht Zaanstreek jubileert in 1993

Op 17 april 1993 zal het vijftig jaar geleden zijn dat de Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek' werd opgericht. De vereniging heeft zich gedurende deze lange periode op allerlei manieren ingezet voor het behoud en de verbetering van de vogelstand in de Zaanstreek. Ook de instandhouding van de broedgebieden van de weidevogels heeft voortdurend de aandacht gehad. Er waren zelfs momenten dat de inzet moest worden aangescherpt tot een ware strijd.

Een halve eeuw op de bres voor de vogels in deze streek en ook daarbuiten. Dat mag niet onopgemerkt voorbijgaan. Het vijftigjarig bestaan zal uitgroeien tot een grote manifestatie voor de natuur in het algemeen en de vogels in het bijzonder. Voorlopig zijn al de volgende plannen in voorbereiding. Het Ontspanningscentrum 'De Bres' in Wormerveer is voor het weekend 16 tot en met 18 april 1993 gehuurd. Op vrijdagavond 16 april wordt daar de grote zaal als ontvangstcentrum ingericht. Er worden een tweetal exposities ingericht onder andere met schilderijen en tekeningen van Rein Stuurman en met vogelfoto's. De vijftig achter ons liggende jaren zullen in beeld worden gebracht. Bovendien wordt een overzicht van zestien jaargangen van het verenigingsblad 'De Grutter' gegeven en een tentoonstelling van vogelplaatjesalbums. Op zaterdag 17 april 1993 zal een dag worden met een officieel tintje. Het zal de dag worden voor de leden van alle vogelwerkgroepen in de provincie

Noord-Holland. Er staan al lezingen op het programma en een speciale uitgave over de Grutto in Zaanstreek. Ook wordt gedacht aan het laten verschijnen van een jubileumuitgave, waarin vijftig jaar vogelbescherming in de Zaanstreek zal worden beschreven.

Zondag 18 april 1993 moet een 'happening' worden voor de donateurs en vele andere belangstellenden. In de zaal zullen de attracties van de vorige dag opnieuw volop zijn te genieten. Bovendien worden er die dag verschillende film- en diaserieën vertoond.

Er wordt tevens aandacht besteed aan het uitzetten van fietsroutes langs een aantal interessante vogelgebieden. In het Molenmuseum te Koog aan de Zaan zal in de jubileummaand een tentoonstelling worden ingericht van een bekende kunstenaar. Wellicht kan ook een kleine tentoonstelling worden opgezet van postzegels met afbeeldingen van vogels.

Bovendien is er een onderzoek gaande om in de Zaanstreek een oeverwaluwanwand in te richten. De besprekingen hierover zijn in volle gang.

Het volledige programma is echter nog niet samengesteld. Te zijner tijd kunt u daarover nadere inlichtingen verkrijgen bij het secretariaat mevrouw H.A. Kranen-Lampers, Rietakker 18, 1541 TT Koog aan de Zaan, 075-351 609.

Vossen 'verplaatsen' Stormmeeuwen

In de Schoorlse Duinen in de omgeving van de Nieuweweg broedden een aantal jaren geleden nog zo'n negenduizend paren van de Stormmeeuw, Zilvermeeuw en Kleine Mantelmeeuw. De kolonie vormde zelfs een belangrijke publiekstrekker. Grote groepen krijgsende meeuwen is volgens velen een beeld, dat bij de duinen hoort. Dat de natuur te lijden heeft van te veel meeuwen (is dat zo? red.) is minder bekend. De bodem wordt door de grote hoeveelheid uitwerpselen te voedselrijk. Maar omdat heide het beste gedijt op schrale grond waren de gevolgen min of meer rampzalig te noemen.

Staatsbosbeheer probeerde de kolonie te reduceren maar de actie had nauwelijks succes. Wat de medewerkers van het Staatsbosbeheer niet lukte, kregen de van het zuiden opgerukte Vossen in korte tijd wel voor elkaar.

Het aantal Stormmeeuwen werd in 1986 nog geschat op zesduizend, maar het vorig jaar was dit aantal teruggelopen tot tweeduizend. Het mag dan ook niet zo verwonderlijk heten, dat deze meeuwesoot voor het broedseizoen 1992 naar alternatieven heeft gezocht. Volgens de Vogelwerkgroep Alkmaar en Omstreken hebben dit jaar zo'n 85 tot 95 paren gebroed op diverse daken van gebouwen op een bedrijventerrein in de buurt.

Bron: De Grutter 16 (4): 86 (1992).

Vogels zien en beschermen

Dit jaar bestaat de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken vijftieng jaar. Ter gelegenheid daarvan verscheen een boekwerkje over soortbescherming en vogelhutten in het Gooi en de Vechtstreek. Het gaat er om 'wat kunnen wij zelf voor de vogels daadwerkelijk doen?'. Tevens een

handreiking voor bestuurders, beheerders en ook sponsors. Hierbij moet worden gedacht aan het plaatsen van nestkasten voor Kerkuilen en Steenuilen, speciale wanden voor IJsvogels en Oeverzwaluwen, vlotjes voor Zwarte Sterns, nestkasten, neststenen en nestpannen voor Huiszwaluwen en Gierzwaluwen. De informatie daarover is in dit boek op informatieve wijze op een rij gezet. Toegevoegd bij iedere vogelsoort is een plattegrond van het werkgebied van de vogelwerkgroep waar de meest geschikt lokaties op staan aangegeven. In sommige gevallen zijn al afspraken gemaakt en in andere gevallen zullen de suggesties de komende tijd worden uitgewerkt. In het tweede deel van de gids is een uitgebreid hoofdstuk opgenomen over vogelobservatiehutten. In het werkgebied van de vogelwerkgroep bevinden zich drie vogelobservatiehutten. In deze gids worden voorstellen gedaan het aantal hutten uit te breiden. Niet minder dan acht mogelijkheden worden aangereikt. Het zijn alle gebieden die worden voorgesteld als Relatienotagegebied, natuurontwikkelingsgebied of die al een beschermde status bezitten. Bij alle voorstellen wordt eerst de bestaande situatie weergegeven (inclusief kaartje) en daarna een voorstel voor een mogelijke inrichting, compleet met vogelobservatiehut (inclusief aangepast kaartje). De vogelwerkgroep is bereid de komende vijf jaar uitvoering van deze plannen te ondersteunen. De bedoeling van deze gids is dat er nu een basis ligt voor praktische natuurbescherming waaraan velen kunnen bijdragen. Ook hier ligt een terrein braak voor het zoeken naar sponsors voor deze acht voorstellen van het aanbrengen van vogelobservatiehutten. De gids is bovendien een goed voorbeeld voor andere regionale groepen hoe dit probleem kan worden aangepakt.

Jelle Harder (samensteller, eindredacteur): Vogels zien en beschermen. Auteurs: Rick van den Akker, Jelle Harder, Dick Jonkers & Frank van de Weijer. 52 bladzijden, vele foto's, tekeningen, figuren en kaartjes (1992). Uitgave nummer 79, 1992 van de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken. Te bestellen door overmaking van f 5,50 (inclusief portokosten) op postgiro 2 529 179 ten name van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum, onder vermelding van 'Vogels zien en beschermen'.

25 Jaar vogels in het Gooi en omstreken

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken gaf een jubileumuitgave van het verenigingsblad 'De Korhaan' uit (uitgave nummer 78) ter gelegenheid van het vijftieng jarig bestaan. Aan de hand van een beschrijving van vier afzonderlijke landschappen in het werkgebied van de vereniging (Vechtplassengebied, noordelijk deel van het Gooi, en de randmeren, het zuidelijke en overige deel van het Gooi en de Eempolders) worden een aantal vogelsoorten (Fuut, Roerdomp, Lepelaar, Huiszwaluw, Putter, Berg-eend, Kerkuil, Oeverzwaluw, Kuifleeuwerik, Gekraagde Roodstaart, kraai-achtigen, Havik, Groene Specht, Boomleeuwerik, Roodborstta-puit, Ekster, Geelgors, Knobbelswaan, Patrijs, Scholekster, Kemphaan en Gele Kwikstaart) besproken die min of meer karakteristiek of ge-

bonden zijn aan die gebieden. De stand van deze soorten wordt besproken in de periode ná het verschijnen van het standaardwerk 'Vogels tussen Vecht en Eem' in 1987. Tevens wordt per soort aangegeven wat er tot het behoud van de soort in het Gooi toe kan bijdragen. Per deelgebied wordt een interview afgedrukt van iemand die het vogellevens in dat desbetreffende gebied op zijn duimpje kent.

Een interessant boekwerk met veel informatie die ook voor andere delen van ons land van belang kan zijn.

Voor wie de juiste gegevens wil weten over de reeds eerder verschenen 77 publikaties van de Vogelwerkgroep vindt daarvan een lijst in deze uitgave.

Jammer dat bij de tekst over de Havik niet een enkele regel is besteed aan de ontoelaatbare vernietiging van broedsels van deze vogelsoort en andere stootvogels in het Gooi. Deze uitgave moet worden gezien als een belangrijke aanwinst voor de ornithologische literatuur over het Gooi en omstreken.

Rob A. Kole (eindredacteur), R.A. Kole, D.A. Jonkers, P. Schut, W. Duurland & R. Willemstein (redactie), R. van den Akker, J. Bos, B. Dwaars-van Achterbergh, J. Gruber, J. Harder, H. Hardon, M. van Houten, D.A. Jonkers, A.J. van Klaveren, R.A. Kole, E. Lam, J. Meijer, R.G. Moolenbeek, P. van der Poel, P. Schut, J. Taapken & F. van de Weijer (auteurs): 25 Jaar vogels in het Gooi en omstreken. 90 bladzijden, 33 zwartwitfoto's, tekeningen van A.J. van Klaveren (1992). Jubileumuitgave van 'De Korhaan'. Uitgave nummer 78 van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Te bestellen door overmaking van f 15,- op postgiro 2 529 179 ten name van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum, onder vermelding van '25 Jaar vogels in het Gooi en omstreken'.

Provinciale landschappen vragen aandacht voor veenweiden

Grote delen van West-Nederland waren ooit bedekt met een dikke laag veen. In de Middeleeuwen werd dit onbewoonde, woeste land ontgonnen door het graven van talrijke sloten. Nu rest er nog zo'n 56.000 ha in Zuid-Holland en 38.000 ha in Noord-Holland. Het landschap dat tot op de dag van vandaag is bewaard gebleven, vormt een cultuurmonument van formaat. De Stichting Het Noordhollands Landschap en de Stichting het Zuidhollands Landschap willen er alles aan doen om te voorkomen dat nog meer veenweidegebied verdwijnt. In een gezamenlijk themanummer van hun tijdschriften vragen deze stichtingen aandacht voor dit bijzondere landschap. Kees Scharringa en Dirk Tanger schrijven daarover. In dit themanummer komen ook het ontstaan en de geschiedenis, de mens vroeger en nu in het veen, de flora, de fauna van de veenweidegebieden, de toekomst, Ierse veengebieden, Regionaal Onderzoek Centrum en 'Natuurmonumenten: twee visies op veenweiden, waterwinning, suggesties voor excursies aan de orde. Het veenweidelandschap is door mensenwerk ontstaan. De stichtingen willen ook in de toekomst de veenweiden als boerenland zien en zo veel mogelijk vasthouden aan het oude agrarische beheer. Daarmee kiezen ze vóór de zeer

hoge natuurwaarden van deze gebieden. Vasthouden aan het oude agrarische beheer betekent niet dat er niets mag gebeuren. Maar de meest waardevolle weidevogelgebieden zullen wel gehandhaafd moeten blijven. Slootpeilverlaging, aanleg van wegen en het bouwen van huizen is om verschillende redenen in het hart van Holland uit den boze. De beide landschappen staan positief tegenover moerasvorming in de veenweidegebieden. Dergelijke moerassen moeten dan wel van voldoende omvang zijn en goed worden ingericht. Moerasontwikkeling in het veenweidegebied moet méér zijn dan alleen maar het stoppen van beheer.

Losse exemplaren van dit themanummer (55 bladzijden) zijn te bestellen door f 7,50 (inclusief f 2,50 portokosten) over te maken op postgiro 299 215 ten name van Noordhollands Landschap, Castricum, onder vermelding van 'themanummer veenweiden'. Lid worden en daarmee het behoud van de veenweiden, kan natuurlijk ook. Telefonisch aanmelden is het meest eenvoudige. Noordhollands Landschap 02518 - 59 750 en Zuidhollands Landschap 010 - 4 135 045.

Recreatie Oeverland-Sloten

Op zondag 16 mei 1993 zal een promotiedag worden georganiseerd ten behoeve van de recreatie in het gebied tussen de Sloterweg en het Nieuwe Meer te Amsterdam. Onder leiding van het stadsdeel krijgen alle organisaties die in dit gebied actief zijn met de recreatie, de gelegenheid zich te presenteren aan de nieuwe bewoners van Nieuw-Sloten en van Park Haagseweg en aan alle andere omwonenden.

Deze dag zal in de publiciteit worden gebracht onder de naam 'Recreatie Oeverland-Sloten'.

Ook de vereniging 'De Oeverlanden Blijven!' zal er aan meedoen. Dit is een ideale gelegenheid om aan omwonenden duidelijk te maken waar er kan worden gerecreëerd en waar de recreanten terughoudend moeten zijn om de natuurwaarde niet te storen. De toekomstplannen voor De Oeverlanden heeft de vereniging beschreven in 'Ecologische Beheers- en Inrichtingsvisie voor de Noordoever van het Nieuwe Meer'.

Leden van de vereniging ontvangen twee à drie maal per jaar het verenigingsblad 'Oever'. Lidmaatschap f 15,-. Secretariaat Chris Arntzen, Lomanstraat 91 b, 1075 PZ Amsterdam, 020 - 6 797 868.

Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer jubileert

Dit jaar bestaat de sympathieke Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer twintig jaar. Het IJsselmeer vervult in ons land als waterland een grote rol van betekenis. In feite hebben miljoenen direct belang bij deze unieke plas, omdat er al jarenlang (gezuiverd) IJsselmeerwater uit hun kraan komt, daarnaast is het gebied economisch van grote betekenis: voor de scheepvaart, de beroepsvisserij en het toerisme. Over de betekenis voor de vogels hebben wij al vaak geschreven. De vereniging pleit al jarenlang voor een duidelijk beheer, waarbij de talloze betrokken overheden en instanties de belangen bundelen en zich sterk maken door samen te gaan werken. De vereniging wil behoud en verantwoord beheer

van het gehele IJsselmeergebied. 'Verantwoord beheer' houdt in de ogen van de vereniging niet in dat iedere verandering van de hand wordt gegeven. Maar men is wel zo behoudend dat men vindt dat bestaande waarden niet mogen worden aangetast. Verantwoord beheer is een taak van de overheid. Helaas ontbrak daarbij jarenlang een visie voor de langere termijn. Ter stimulering heeft de vereniging in 1990 zelf een voorbeeldvisie verwoord en aangeboden aan de overheid. Hierin blijft het IJsselmeer behouden als kwalitatief hoogstaand gebied.

Onder diegenen die zich vóór 31 december 1992 als lid van de vereniging opgeven, wordt een uniek geschenk verlost: de aquarel van de Friese IJsselmeerkust bij Workum van Fred Landsman. De jaarlijkse contributie bedraagt f 25,-. Men kan zich opgeven bij de Vereniging tot Behoud van het IJsselmeer, postbus 1, 1135 ZG Edam, 02993 - 71 351. Leden ontvangen automatisch het verenigings tijdschrift 'IJsselmeerberichten'.

Bescherming weidevogellegfels in Noord-Holland

In het Jaarverslag 1991 van de Stichting Vrijwillig Natuur- en Landschapsbeheer Noord-Holland (VNLB), postbus 6090, 2001 HB Haarlem, 023 - 143 080, lezen wij het volgende over de bescherming van legfels van weidevogels in Noord-Holland (bladzijden 14 & 15):

Aan nestbescherming werd gedaan in Waterland (1356 ha), op Wieringen (600 ha), in de Zeevang (215 ha), rond Berkhout (190 ha), Heemskerk (137 ha), Bergen (132 ha), Castricum (120 ha), Westzaan (108 ha) en verder bij Krommenie (95 ha), Akersloot (78 ha), Heiloo (60 ha), in het Starnmeer (50 ha), Ronde Hoep (40 ha), rond Haarlem (150 ha), op Texel (140 ha), bij Petten (32 ha) en Niedorp (25 ha).

Overzicht groei nestbescherming gedurende de laatste jaren				
	1988	1989	1990	1991
aantal bedrijven	76	103	165	211
aantal vrijwilligers	101	109	170	234
aantal ha gras en bouwland	1290	1705	2600	3814

In het veenweidegebied konden bestaande groepen goed worden geholpen en het lukte ook individuele beschermers en boeren met elkaar in contact te brengen. In Amstelland, Gooi- en Vechtstreek kon nog weinig van de grond komen. De groei van de nestbescherming in Noord-Holland vond plaats zonder dat het rapen van kievitseieren daarvoor noodzakelijk is. Pas kort voor aanvang van de werkzaamheden was zekerheid verkregen over de subsidie. Het gevolg was dat de voorbereidingstijd te kort was voordat het veldseizoen zou beginnen. Derhalve zijn in eerste instantie slechts enkele gebieden uitgekozen waar niet of nauwelijks aan vrijwillig weidevogelbeheer was gedaan. In deze 'witte vlekken' zijn bestaande natuur- en milieu-groepen gepolst op belangstelling voor weidevo-

gelbescherming en is in een enkel geval een voorlichtingsbijeenkomst verzorgd. Tevens zijn ook oproepen aan lokale dagbladen en huis-aan-huisbladen aangeboden. Daarnaast zijn bestaande contacten uitgebreid.

De opzet was om nieuwe belangstellenden zonder ervaring in weidevogelbescherming in kleine groepjes mee te laten lopen met ervaren mensen. Veelal lukte dat niet door gebrek aan ervaren mensen en er is besloten dat één van de coördinatoren om de week een dagdeel met de nieuwkomers mee zou lopen. Ook zijn voor deze mensen belangstellende boeren uitgezocht en afspraken met hen gemaakt. Afsproken is dat de zoekers ook zonder begeleiders het veld in zouden gaan om zelf ervaring op te doen. In een enkel geval is één of twee keer door ons met een groepje meegelopen. Achteraf is gebleken dat dan de mensen nogal eens afhaakten. Continuïteit in begeleiding is dus erg belangrijk. Het veldwerk nam ongeveer de helft van de werktijd in beslag. Het organiseren van het werk, onderling overleg en het maken van afspraken met vrijwilligers kostte een kwart van de beschikbare tijd. De ervaring leerde dat vooral april een zeer hoge werkdruk met zich meebrengt. In het begin van deze maand startte het veldwerk. Aangezien wij met vrijwilligers hadden te maken, vond dat voorname-lijk 's avonds en in de weekends plaats. Dit waren ook de momenten dat er telefonisch afspraken moesten worden gemaakt. Het was dan ook erg moeilijk in deze periode nog nieuwe initiatieven te nemen. Het leggen van nieuwe contacten, het beleggen van voorlichtingsbijeenkomsten en het reageren op nieuwe aanmeldingen was slecht in het programma in te passen. Het is daarom dringend aan te bevelen dit soort zaken voor eind maart af te ronden. Om het een en ander op tijd te kunnen regelen, is het van belang hiermee al in februari te beginnen.

Het jaarverslag 1991 is te bestellen door f 4,- over te maken op postgiro 2 635 373 ten name van de Stichting VNLB, Haarlem, onder vermelding 'jaarverslag 1991'.

Weidevogelbeheer en bodemfauna in reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen, 1991

Dit rapport geeft verslag van de resultaten van het weidevogelonderzoek in het relatiënotagebied Giethoorn-Wanneperveen in 1991. Het betreft een voortzetting van het onderzoek dat in 1987 werd gestart. In het kader van de natuurwetenschappelijke evaluatie van de beheersregelingen worden in opdracht van de Directie Beheer Landbouwgronden in een dertigal gebieden in Nederland weidevogel- en/of vegetatie-inventarisaties uitgevoerd. Het weidevogelonderzoek in Giethoorn-Wanneperveen omvat een periode van vijf jaar. Naast de weidevogelinventarisatie is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de dichtheid van Regenwormen. Reden voor dit onderzoek was dat het aantal Grutto's op percelen, waar het beheer met vergaande beperkingen is gericht op weidevogels, is teruggelopen. De oorzaak hiervan wordt gezocht in de door verschralling verslechterde voedselsituatie voor de weidevogels. Het hoofdaandeel van het

voedselpakket van volwassen weidevogels bestaat uit Regenwormen. Uit het onderzoek blijkt dat de dichtheid van de Regenwormen op percelen met zwaar beheer zeer laag is. Bemesting met kalk of stalmest zou een aanzienlijk hoger aantal Regenwormen in de bodem kunnen opleveren. Dit wordt nader onderzocht. In 1993 zal een eindrapport over de weidevogelinventarisaties in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen van de afgelopen vijf jaar verschijnen.

O.H. Brandsma: Onderzoek weidevogelbeheer en bodemfauna in het reservaatgebied Giethoorn-Wanneperveen V. 132 bladzijden, vele figuren en tabellen (1992). Publikaties Directie Beheer Landbouwgronden nummer 54, Utrecht. Directie Beheer Landbouwgronden, Rijkskantorenged. 'Westraven', Griffioenlaan 2, postadres: postbus 20022, 3502 LA Utrecht, 030 - 859 111 of 030 - 852 547.

Broedvogelinventarisaties Meppel-Nijeveen 1991

Dit rapport biedt de lezer een 'momentopname' van vogelbevolking in de gehele gemeente Nijeveen en een gedeelte van de gemeente Meppel, samengevat als 'Nijeveen' (2690 ha). De resultaten van een broedvogelinventarisatie die in 1991 werd uitgevoerd als onderdeel van de milieukartering Drenthe, zijn in dit rapport verwerkt.

Bovendien zijn gegevens over niet-broedvogels, zoogdieren, amfibieën, reptielen en insecten vastgelegd.

Evenals de Veldleeuwik is de Graspieper sinds 1975 sterk in aantal afgenomen. De hoofdoorzaak ligt waarschijnlijk in de landbouw. Door intensief agrarisch gebruik staan de weidevogels sterk onder druk. Het gebied voldoet niet meer voor 'kritische' soorten als Slobeend, Watersnip, die na 1975 als broedvogel verdwenen. Ook Kempnaan, Kwartelkoning en Paapje zijn al langer niet meer van de partij. Ook het vrijwel of geheel ontbreken van Zomertaling, Kwartel, Patrijs en Gele Kwikstaart kan met landbouwactiviteiten in verband worden gebracht. De invloed van de aangrenzende Wieden is duidelijk merkbaar. Er werden 71 verschillende vogelsoorten broedend vastgesteld met ruim 3.300 territoria. De samensteller geeft een aantal aanbevelingen die de waarde van het gebied gunstig zouden kunnen beïnvloeden.

Peter Venema: Broedvogelinventarisatie Meppel-Nijeveen 1991. 80 bladzijden, 17 figuren, 2 bijlagen (1992). Uitg. Rapport van de provincie Drenthe, Dienst Ruimte en Groen, postbus 122, 9400 AC Assen, 05920-65 555.

Flora en fauna van Vechtdal

Eind 1982 hebben provinciale staten in Overijssel besloten structureel geld beschikbaar te stellen voor het in kaart brengen van het natuurlijk milieu door middel van systematische milieuinventarisatie. Sindsdien zijn over verschillende gebieden in die provincie rapportages verschenen. Het vijfde samenvattende rapport betreft 'Flora en fauna van het Vechtdal'. Het geeft de resultaten weer van het in 1989 en 1990 uitgevoerde onderzoek in het Vechtdal. Uit de conclusies van dit onderzoek komt duidelijk naar voren dat de natuurwaarden in het Vechtdal onder sterke druk staan.

Het natuur- en landschapsbeleid van de provincie Overijssel is weergegeven in het Beleidsplan Natuur en Landschap Overijssel (BNLO). In dit plan is het Vechtdal opgenomen als prioritair gebied waarin behoud en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden in grote delen van het gebied als gewenste ontwikkeling zijn aangegeven.

Veranderingen in de vogelbevolking in de periode 1976-1989/90 in het Vechtdal voor kwantitatief onderzochte vogelsoorten worden in een tabel aangegeven. Vijf soorten zijn verdwenen, dertien soorten zijn afgenomen, elf soorten hebben zich inmiddels gevestigd en drieëntwintig soorten zijn toegenomen. In 1989/1990 werden achttien soorten vastgesteld die staan vermeld op de Rode Lijst (welke?). Een aantal vogelsoorten is strikt gebonden aan de reservaten zoals Watersnip, Kempnaan en Bruine Kiekendief. Van de achttien bedreigde soorten komen zestien soorten uitsluitend of significant meer voor in de reservaten. In het Vechtdal groeien 54 bedreigde/zeldzame plantesoorten.

P. Bremer: Flora en fauna van het Vechtdal. De huidige situatie en ontwikkelingen tussen 1976 en 1990. 28 bladzijden, 8 figuren, 2 tabellen (1992). Uitg. Provincie Overijssel, postbus 10078, 8000 GB Zwolle, nadere informatie verkrijgbaar bij de auteur op bovenvermeld adres, 038 - 251 752.

Weidevogels in Zuidelijk Westerkwartier en Sauwerd

In het kader van natuurwetenschappelijke evaluatie van de beheersregelingen worden in opdracht van de Directie Beheer Landbouwgronden (postbus 20022, 3502 LA Utrecht, 030-859 111) in een dertigtal gebieden in Nederland weidevogel- en/of vegetatie-inventarisaties uitgevoerd. In de relatienotagegebieden, de veenweidegebieden van het Zuidelijk Westerkwartier en de kleigraslanden in Sauwerd (Groningen) is in opdracht van de Directie Beheer Landbouwgronden (DBL) en het Consulatenschap Natuur, Bos, Landschap en Fauna - Groningen gedurende vijf jaar (van 1986 tot en met 1990) jaarlijks de weidevogelstand geïnventariseerd. Daarnaast is in het Zuidelijk Westerkwartier de vegetatie twee maal onderzocht met een interval van drie jaar.

In de DBL-publikatie nummer 52 worden de resultaten hiervan gepresenteerd.

De weidevogelstand in de onderzochte gebieden is in het geheel genomen ongeveer constant gebleven. Met de Kievit, Grutto en Slobeend gaat het daarbij redelijk goed, terwijl de Tureluur weinig en de Veldleeuwik duidelijk achteruit zijn gegaan. Voor de Veldleeuwik treedt de achteruitgang ook landelijk op.

De effecten van de beheersovereenkomsten laten zich uit de beschikbare gegevens niet tot een eenduidig beeld samenvatten. De wisselingen tussen de afzonderlijke jaren zijn daarvoor te groot. Voor de Kievit en de Grutto lijkt zich evenwel bij licht en zwaar beheer een bescheiden positief effect af te tekenen. De vegetatie in de onderzochte gebieden is na drie jaar beheer aantoonbaar veranderd.

H.J. van den Brink & R. Fijn: Weidevogels en vegetatie

in relatienotagebieden in het Zuidelijk Westerkwartier en Sauwerd (Groningen). Eindrapport van het evaluatie-onderzoek 1986-1991. DBL-publikatie nummer 52, 98 bladzijden, 10 bijlagen. Groningen/Utrecht (1992). Uitg. Directie Beheer Landbouwgronden, postbus 20022, 3502 LA Utrecht, Hoofdafdeling Structuur- en Beheers-regelingen, 030-852 533.

Broedvogels 1990 Kniphorstbos & De Strubben

Het Kniphorstbos en De Strubben, een bosgebied in de gemeente Anloo, vormde in 1990 het object voor een broedvogelinventarisatie door de Jeugdvogelwerkgroep Zuidlaren. Er verscheen een uitgebreid en interessant verslag. Er werden 63 verschillende vogelsoorten als broedvogel vastgesteld, waaronder Kleine Barmstij, Zwarte Specht en Boompieper in redelijke dichtheid. Op drie verschillende plaatsen werd de Kleine Vliegenvanger in het Kniphorstbos waargenomen. In elk geval werd met zekerheid twee maal een paartje waargenomen, waarbij de eerste keer een paartje baltsend en zoekend naar een nestholte werd gezien.

Maar met zekerheid werden onder meer broedend aangetroffen: Boomleeuwerik, Glanskop, Goudvink, Groene Specht, Geelgors, Bonte Vliegenvanger, Appelvink, Boomklever en Sijs. Holenduif, Tortelduif en Grasmus namen in aantal af. De Boomvalk, Veldleeuwerik, Bosrietzanger en Braamsluiper verdwenen en als onregelmatige broedvogel worden Wespandief en Kruisbek vermeld.

Aanbevolen wordt het huidige beheer van heide en open gebieden te continueren om vogelsoorten als Boomleeuwerik, Houtsnip en Nachtzwaluw een kans te geven.

Johan Bos, Mark Bakker & Patrick Martens: Broedvogels van het Kniphorstbos & De Strubben in 1990. 66 bladzijden, 63 verspreidingskaarten, 3 tabellen, 3 figuren (1991). Nadere inlichtingen verkrijgbaar bij Mark Bakker, Haanweg 95, 6709 PT Wageningen, 08370 - 23 084.

Nestkastcontrole - ringactiviteiten rond Ede 1991

Met de regelmaat van de klok verschijnen jaarlijks (sinds 1958) de verslagen van de nestkastcontroles op de Noord-Ginkel bij Ede. Deze bossen zijn eigendom van de gemeente Ede en hebben een oppervlakte van circa 500 ha. In het voorjaar van 1991 hingen er 236 nestkasten, waarvan 228 kasten van het Wageningse type. Controles werden vier maal uitgevoerd.

In dit 33ste jaarverslag worden 205 bewoonde nestkasten vermeld door zeven vogelsoorten. De Bonte Vliegenvanger ging van negentig paren in 1990 achteruit tot 63 paren in 1991. Ook de Gekraagde Roodstaart ging van vier paren in 1990 over tot één paar in 1991. Het aantal paren van de Boomklever in nestkasten verdubbelde van vier tot acht paren. In een speciale nestkast broedde weer een paartje van de Bosuil. Er werden veertien vogelsoorten geringd in driehonderd exemplaren. Bonte Vliegenvangers bleken vaak trouw aan het gebied waar zij uit het ei kropen. Eén op 14 juni 1986 als nestjong geringde Bonte Vliegenvanger werd op 28 mei 1991 al-

daar als volgroeid vrouwtje teruggevangen en weer losgelaten. Ook werden er enkele op de Hoge Veluwe-Zuid (Schaarsbergen) geringd teruggevangen die tussen 1987 en 1990 op Noord-Ginkel als nestjong werden geringd.

Een in juni 1990 geringd nestjong van de Kerkuil te Lunteren werd in augustus 1991 als verkeersslachtoffer aangetroffen nabij Kootwijksche Veld. Een in het vogelasiel van de heer Bruijn te Woudenberg verzorgde Houtsnip werd losgelaten op 12 november 1988 en op 13 december 1990 geschoten te Voskuilen bij Woudenberg. Een eveneens door de heer Bruijn verzorgde Buiserd en op 10 januari 1979 losgelaten, werd als verkeersslachtoffer aangetroffen op 6 december 1990 ter hoogte van Zeist. Deze vogel heeft dus na de goede verzorging nog twaalf jaar geleefd. Interessant is ook een Kerkuil als verkeersslachtoffer op 22 maart bij Ede die als nestjong werd geringd op 11 juli 1990 te Buschhorn, Hannover, Duitsland.

Het verslag (1991) is samengesteld door H. Stel en J.N. van Laar en bevat tien bladzijden. Nadere informatie bij H. Stel, Balilaan 5, 6712 AW Ede. Geïnteresseerden kunnen bij hem op aanvraag een gratis exemplaar ontvangen.

'Sterna' komt met themanummer over Noordzee

Het tijdschrift 'Sterna' van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland en de Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee is met een themanummer over de Noordzee (37ste jaargang, nummer 2 - nazomer 1992) uitgekomen.

Het nummer bevat 72 bladzijden en artikelen over strandvonderij, nieuwe strandvondsten, bescherming van de 'Voordelta', het zuidelijke Nederlandse Continentale Plat (NCP) als overwinteringsplaats voor vogels, de fauna van scheepswrakken, de trekvogels op de Noordzee, de Noordzee: Europa's grootste vuilnisbak, vogel- en zoogdierinventarisatie voor de Engelse oostkust in september 1991 en een artikel over de Noordse Stormvogel met gegevens over het verloop van de kolonisatie in Groot-Brittannië en Ierland.

Een zeer interessant nummer niet alleen voor vogelliefhebbers.

Geïnteresseerden kunnen dit themanummer bestellen door overmaking van f 10,- op postgironummer 59 368 ten name van de Natuur- en Vogelwacht Schouwen-Duiveland, onder vermelding van 'themanummer Noordzee'.

Reuselse Moeren worden in oorspronkelijke staat teruggebracht

Begin september 1992 wordt een begin gemaakt met het in oorspronkelijke staat terugbrengen van het natuurgebied de Reuselse Moeren tussen het Noordbrabantse plaatsje Reusel en de Belgische grens. Het oorspronkelijke hoogveen-gebied van zeshonderd hectare bestaat aan de Nederlandse zijde nog uit honderdvijftig hectare. Het Staatsbosbeheer zal met behulp van stuwen en dammen proberen de verdroging tegen te gaan en de waterstand te verhogen. Naast een

aantal beheersmaatregelen is men tevens voornemens de Kokmeeuwen 'aan te pakken'. Het voorgestelde idee om de eieren te schudden is waarschijnlijk niet erg effectief en bovendien tijdrovend. Waarschijnlijk is het beter om tot een regionale aanpak te komen van het kokmeeuwenprobleem in natuurgebieden. In het gebied zijn over de periode 1975-1988 honderdvijfenvestig soorten vogels waargenomen, waaronder tachtig broedvogels. Opmerkelijk is dat het project door een brede laag van de bevolking van Reusel wordt gedragen. Door Staatsbosbeheer (Regio Brabant-West) is dan ook alles gedaan om te garanderen dat er geen sprake zal zijn van enige overlast.

Pierre Maréchal

Budelco natuurlijk

In 1989 is Budelco in het kader van een Milieu Effect Rapportage gestart met een inventarisatie van de natuurwaarden op het terrein rond de zinkfabriek van Budelco ten westen van Weert en dat een oppervlakte van circa 900 ha heeft. Naar de aard van het landschap rekent men het gebied bij het bodemdistrict van de Kempen. Het gebied ligt in de gemeenten Budel en Weert.

Onder leiding van Hubert Lehaen werd een Werkgroep Flora & Fauna Budelco opgericht. Afgelopen drie jaar is door de werkgroep, aangevuld met een aantal specialisten, zeer uitvoerig veldwerk verricht. De gegevens van de inventarisaties zijn samengebracht in een boekje met als titel 'Budelco natuurlijk'. Van 107 broedvogelsoorten wordt het aantal broedparen van 1989 tot en met 1992 vermeld. Kleine Karekiet, Snor, Gele Kwikstaart en Blauwborst zijn er algemene broedvogel. Ook de Geoorde Fuut (8), Roerdomp (3), Krakeend (4), Zomertaling (2), Bruine Kiekendief (3), Waterral (3), Porseleinhoen (1), Kleine Plevier (2), Wulp (15), Kokmeeuw (circa 7500), Zwartkopmeeuw (5), Zilvermeeuw (9), Kleine Mantelmeeuw (1), Stormmeeuw (34), Vissdief (4), Kerkuil (2) werden in 1992 broedend vastgesteld.

In 1989 broedde de Nachtzwaluw in het gebied. Ook worden gegevens over aangetroffen insecten, zoogdieren, reptielen, amfibieën en vissen vermeld.

W. Blom, J. Gabriëls & H. Lehaen (redactie): Budelco natuurlijk. 118 bladzijden, vele kleurenfoto's (1992). Uitgave van Budelco bv., postbus 2001, 6020 AA Budel, 04950 - 12 911, ter attentie van milieucoördinator Simon Pustjens.

In Limburg:

750-kastenplan voor Kerkuil

De Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL) stelt vanaf 1989 kerkuilnestkasten beschikbaar. Om het tekort aan broedplaatsen op te heffen heeft deze stichting besloten op grotere schaal kosteloos nestkasten voor gebruik in de provincie Limburg, beschikbaar te stellen.

Om tot een optimale broedgelegenheid voor de Kerkuil te komen, heeft men gemeend dat nog ongeveer 750 kasten in deze provincie moeten worden geplaatst.

Er zijn nog voor de instandhouding van de Kerkuil nog veel vrijwilligers nodig, vooral in Zuid-Limburg (regio Beek, Nuth, Meerssen, Valkenburg) en ook in de regio Grubbenvorst-Broekhuizen en Helden Panningen-Beringen is een grote behoefte aan vrijwilligers.

De nieuwe kasten zijn vooral bestemd voor Noord-Limburg het noordelijke Peelgebied (Venray-Horst-Sevenum), de oostelijke Maasoever (Arcen tot Mook) en Zuid-Limburg (Maastricht-Meerssen-Valkenburg-Schimmert-Beek). Eigenaren en beheerders van geschikte gebouwen in Limburg die graag een plaats beschikbaar stellen voor een kerkuilenkast kunnen evenals vrijwilligers of groepen die een kerkuilenkast willen plaatsen, een aanvraag indienen bij onderstaand adres.

Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen in Limburg (IKL), postbus 154, 6040 AD Roermond, 04750-31 200.

Lucien Calle (01150 - 17 416) van de Natuurbeschermingsvereniging 't Duimpje West-Zeeuws-Vlaanderen schrijft over de nestkastencampagne die door de Stichting Landschapsverzorging Zeeland is gelanceerd en waaraan bovenvermelde vereniging in vele opzichten meewerkt. Er worden kasten gemaakt voor Kerkuil, Torenvalk, Steenuil en vleermuizen. Joop Van Bavel heeft zich aangemeld als coördinator van het kerkuilenproject in West-Zeeuwsch-Vlaanderen. Daarvoor kunt u hem bellen op 01140 - 14 224. Ook indien men andere kasten wil plaatsen zal hij u zeker op weg willen helpen. Een bijzonder onderdeel van bovengenoemd nestkastenproject was het plaatsen van allerlei kasten in de Willibrordustoren van Terneuzen. Hier zijn in totaal twaalf vleermuizen-, twee kerkuilen- en achttien gierzwaluwkasten geplaatst.